

Passende zorg in de laatste levensjaren

Achterhoek

Informatiebijeenkomst over de laatste levensfase tips voor huisartsen

INLEIDING

Proactieve zorgplanning is essentieel in de zorg en ondersteuning van (kwetsbare) ouderen. De huisartsenpraktijk speelt een belangrijke rol in het bespreken en vastleggen van wensen en grenzen rondom het levenseinde. Het organiseren van een collectieve informatiebijeenkomst over levenseindevragen vanuit de huisartsenpraktijk zorgt voor het bevorderen van de bewustwording bij ouderen om na te denken over hun behandelwensen én helpt de huisarts om zo effectief mogelijk kwaliteit van zorg te bereiken. Op deze manier krijgen de patiënten de zorg die zij wensen en denken zij hierover na voordat ze door een acuut ziekbed daartoe gedwongen worden. Tijdens de bijeenkomst kunt u als huisarts informatie geven over de wensen en mogelijkheden in de laatste levensjaren, en over hoe en wanneer iemand dit moet vastleggen.

Gedurende het project Passende zorg in de laatste levensjaren van de netwerken Ouderen en Veerkracht Achterhoek en Palliatieve Zorg Achterhoek hebben we ervaringen opgedaan met het organiseren van informatiebijeenkomsten vanuit huisartsenpraktijken. Zo blijkt dat de opkomst hoog is wanneer mensen worden uitgenodigd vanuit de bestaande relatie tussen huisarts en patiënt. Mensen waarderen het initiatief en vinden het waardevol om van hun eigen huisarts meer informatie te krijgen over de mogelijkheden in de laatste levensjaren.

Over deze toolkit

Met een toolkit willen we huisartsen ondersteunen bij het organiseren van een informatiebijeenkomst. Uiteraard kunt u de uitnodiging en presentatie naar eigen inzicht aanpassen. Want uiteindelijk bepaalt u zelf wat u wilt vertellen, wat u belangrijk vindt en waar u de nadruk op wilt leggen en welk effect u wilt bereiken. Sommige huisartsen streven naar minder individuele consulents en sturen hier tijdens de informatiebijeenkomst op aan. Sommige huisartsen nodigen juist nadrukkelijk uit om een consult in te plannen in de wetenschap dat mensen nu beter voorbereid zijn dankzij de informatiebijeenkomst.

Presentatie of vraaggesprek?

Naast een basispresentatie vindt u een voorbeeld van een voorlichtingsbijeenkomst in interview-vorm. De vragen volgen de inhoud van de voorbeeldpresentatie. In deze vorm zijn er twee 'sprekers' nodig. Deze vorm heeft in de praktijk enkele voordelen: iemand kan de rol van inhoudelijk deskundige hebben, en iemand kan de rol van gespreksleider op zich nemen. Deze kan ook de tijd bewaken, vragen uit de zaal ophalen en herhalen, en het gesprek sturen waar nodig.

Ervaringen van andere huisartsen

Diverse huisartsen uit de Achterhoek hebben inmiddels een informatiebijeenkomst georganiseerd voor hun patiënten over wensen in de laatste levensfase. Huisartsen Richard Snelder en Catrien Holland hebben hun ervaringen gedeeld. Klik [hier](#) om het interview met Richard Snelder te lezen en lees [hier](#) het interview met Catrien Holland.

INHOUD VAN DE TOOLKIT

In deze toolkit vindt u:

- Tips voor het organiseren van een informatiebijeenkomst (dit document)
- Een voorbeeld uitnodiging
- Een voorbeeld presentatie
- Een voorbeeld van een informatiebijeenkomst in interviewvorm
- De wegwijzer 'Praten over het levenseinde'
- Infographic 'Wensen vastleggen' van Carend

TIPS VOOR HET ORGANISEREN VAN EEN INFORMATIEBIJEENKOMST

Locatie informatiebijeenkomst

Zoek een geschikte locatie, denk daarbij aan:

- | Maximaal aantal personen
- | Zaalindeling
- | Scherm/beamer
- | Microfoons (*vaste en loopmicrofoon*)
- | Internetverbinding
- | Koffie/thee ontvangst en/of in pauze

Uitnodiging

Bedenk wie en hoe u mensen wilt uitnodigen:

- | Leeftijd (*bijv. alle patiënten die 65 jaar en ouder zijn*)
- | Manier van aanschrijven (*alleen via e-mail (aan patiënten waarvan e-mailadres bekend is), per brief, via scherm/flyer in de wachtkamer*)

Aanmeldingen

- | Houd een lijst bij met aanmeldingen.
- | Bepaal hoeveel personen u maximaal in 1 bijeenkomst kunt/wilt ontvangen.
- | Bedenk wat u gaat doen als u over dat aantal heen gaat.

Informatie (uit)delen

- | Bedenk hoe u na afloop informatie wilt delen met aanwezigen en andere geïnteresseerden.
- | Tip > zet de presentatie (*of een samenvatting*) op uw website.
- | Tip > plaats een voorbeeld van een wilsverklaring op uw website.
Hier kunt u tijdens de bijeenkomst ook naar verwijzen.
- | In deze toolkit staat een [wegwijzer](#) met hulpmiddelen die mensen helpen om te praten over het levenseinde. Deze kunt u uitdelen na afloop van de bijeenkomst. Klik [hier](#) om de papieren versie van de wegwijzer gratis te bestellen.
- | Er zijn huisartsen die aan alle aanwezigen na afloop een kopie meegeven van het (*landelijke*) [ACP-formulier/proactieve zorgplanning](#).

Bijeenkomst inhoudelijk voorbereiden

- | U kunt gebruik maken van de presentatie in deze toolkit.
Pas deze gerust aan naar eigen inzicht.
- | Verzorgt u zelf de presentatie, of betreft u nog andere praktijkmedewerkers?
- | Overweeg of u tijdens de bijeenkomst ook specifiek stil wilt staan bij sleutelfiguren/mogelijkheden lokaal (sociaal domein, welzijn, paramedici, Willem. Hart voor levensvragen enzovoort). U kunt ook overwegen om hen uit te nodigen voor de bijeenkomst.
- | Datzelfde geldt voor de gemeente. Dit is afhankelijk van de context, maar iedere gemeente is aan de slag met de campagne 'Praat vandaag over morgen'. Misschien liggen hier mogelijkheden om verbinding te zoeken.

Tips tijdens de bijeenkomst

- | Zorg dat u met tenminste twee personen vanuit uw praktijk aanwezig bent. De tweede persoon kan rondlopen met de microfoon, of een deel van het verhaal doen, en ook in de pauze en na afloop vragen beantwoorden.
- | Benadruk herhaaldelijk het belang van tijdig in gesprek gaan met naasten.
- | Maak uw verhaal levendig met voorbeelden uit de praktijk.
- | Het is ook goed om te benadrukken dat zich diverse dilemma's kunnen voordoen waarbij geen pasklare antwoorden zijn.
- | Benadruk dat we niet alles in de hand hebben; een plan is belangrijk maar het kan ook weer anders gaan dan gedacht.
- | De ervaring leert dat er veel vragen komen over de mogelijkheden en onmogelijkheden van euthanasie in combinatie met dementie.
- | Als mensen te veel ingaan op hun persoonlijke situatie kunt u voorstellen op een ander moment verder te praten.
- | Als dat bij u past, kan het voor patiënten aansprekend zijn om het persoonlijk te maken en te benoemen met welke dilemma's u als dokter soms worstelt.

DOORONTWIKKELEN TOOLKIT

Dit is de eerste versie van de regionale toolkit voor het organiseren van informatiebijeenkomsten vanuit huisartsenpraktijken.

Wij horen graag uw suggesties voor een verdere doorontwikkeling van deze toolkit door te ontwikkelen. Hiervoor benaderen we u graag met de volgende vragen:

- Is het materiaal bruikbaar? Vraagt het meer toelichting?
- Heeft u tips/suggesties?
- Welke sheets heeft u aangepast en waarom?
- Welke effecten van deze voorlichting heeft u gezien bij uw patiënten?